

Suhai Pál

MŰTÉT ELŐTT

*Bizonyos érműtétek során a
bőrön tűvel rajzolják elő az
operálandó szakasz helyét*

Mostan piros tintákról álmodom,
pirossal, ezt is csak pirossal írom –
kigyullad, ég a toll alatt papírom,
és lángol már az ingem, homlokom.

S mindkét fülem, míg tú hegyén a bőröm
tulajdon véremmel rajzolja ki,
már ma kihímezi a holnapi
vágás helyét: műtétre készülődöm.

Nyűgös vagyok, de túróm, doktorok,
a bajt, s hogy ritmust hátamon kopog
az ujjatok, s bár ez húsemba vág,

már-már vigasz, hogy csapzott soraimra,
mert egy a toll s a kés, a vér s a tinta,
ti metszitek majd a kádenciát.

OPPONÁLOM A KRITIKÁT

Micsoda kérdés! Hogy melyik a fő,
ha mindegyikre ráillik, hogy „ő”:
csak ő, csak ő a legnagyobb, a mű:
a legsűrűbb a legfőbb érdemű!
Mindegy, hogy ki, ha legnagyobb,
majd megtudod, ha éppen olvasod.
Hogy kié itt a legjobb Iskola?
Ő dönti el, Vas és Illyés Gyula.
S Pilinszky: hátán Nagy viszi oda!
S összekent képek, ti, Medáliák,
nemcsak Kormos versét írtátok át,
emeltétek őt is, a kritikát,

és aki később lépcsőjén megállt.
 És Salve Regina s Tücsökzene!
 Mindegyik legnagyobb! Egy jegenye.
 Gyökere földben, égké a hegye.
 (Ha fúj a szél, mindegyik azzal ír,
 s megfesti: visszaírja a papír.)

Beck András

SZAKÍTÓPRÓBA

Közelebb a *Nihil*hez

Egy közelmúltban megjelent írásomban Karinthy Nihil című verséhez felemás irodalomtörténeti recepciója felől közelítettem, kortársi fogadtatását pedig, mint egy elmaradt botrány történetét, a korszak irodalompolitikai és esztétikai elváráshorizontja felől konstruáltam meg.¹ Egy olyan versnél azonban, amelynek recepciója ennyire hézagos és szakadozott – ne felejtjük el, hogy a megjelenése óta eltelt száz év alatt senki sem vállalkozott arra, hogy alaposabb elemzés tárgyává tegye – mindez csupán részleges eredményhez vezethet. Vagyis a Nihil értelmezését aligha oldhatjuk fel a hatástörténetben, ha egyszer úgy véljük, hogy éppen ebben a hatástörténetben, a vers jelentőségének érzékelésében van szükség fordulatra.

Persze már a címeként kiemelt szónak olyan erős fogalmi és érzelmi töltete van, olyan tanácstalanul és várakozásteljesen hagy bennünket, ahogy a vers élén egymagában áll, ahogy egy pillanatra kitölti figyelmünk és gondolkodásunk terét, hogy aztán rávetüljön és kisugározzon a vers minden szavára, ami alább következik, hogy egy szigorúan szövegközpontú megközelítésnek alig van esélye. Szerencsére nem is ilyesmire vágyom. A „nihil” a XX. század elején vezérszava, summája mindannak, ami a hagyományok és az értékek rendszerének felforgatásával fenyeget, a minden erkölcsi korlát lerombolásán munkálkodó, minden istenektől elszakadó filozófiának és irodalomnak, mindannak, ami dekadencia, hitelenség, hóbort, póz és veszedelmes gondolat. A nihil szó halatán azonban nemcsak Baudelaire, a naturalisták, Nietzsche és a futuristák (1911-ben már ők is!) juthattak eszébe a korabeli olvasónak, hanem az orosz nihilisták is, akik az 1870–80-as években oly élénken foglalkoztatták a közvéleményt és az írók képzeletét. Annál is inkább, mert az 1905-ös oroszországi forradalom után a hozzájuk kapcsolódó rémképek aktuális közelségbe kerültek. Alighanem ott motoszkáltak Oláh Gábor fejében is, s tán ezért nevezi Hatvany Lajosnak írt levelében Karinthyt „szláv fiúnak”. Mindenesetre úgy állítja élénk, mint afféle irodalmi terroristát, arrogáns és közveszélyes alakot, aki gátlástalanul garázdálkodik, amíg hagyják, és „kigúnyolja az öreg Istent is”.² Ez az orosz nihilistává maszkírozott figura olyan, mintha egyenesen Dosztojevszkij ÖRDÖGÖK című regényéből lépne elő, még ha Karinthy számára nem Sztavrogin, Ver-